

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Runstensbilder i Rostocks universitetsbibliotek
Svärdström, Elisabeth
Fornvännen 1939(34), s. 314-315
http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1939_314
Ingår i: samla.raa.se

RUNSTENSBILDER I ROSTOCKS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

Under signum Scand. fol. 51 förvaras i universitetsbiblioteket i Rostock en samling träsnitt av svenska runstenar. Bilderna, 131 stycken, äro avdragna på lösa folioblåd, ett för varje avdrag, i undantagsfall äro bladen dubbla. Träsnitten äro genomgående utomordentligt vackra och tydliga, papperet av god kvalitet. Hela materialet förvaras i en pergamentklädd pärm.

Samlingens 20 första blad (nr 1—19 med två stycken nr 9) ha tryckt numrering anbragt omedelbart till vänster om bilden. Nr 20—83 ha märkts med gammal bläcknumrering, övriga bilder äro onummerade. De 20 första bladen skilja sig också från de övriga genom en ovanför bilderna angiven, handskrivnen Ortsbestämning. Sådan saknas helt hos övriga bilder i samlingen. Beträffande två runstenar, nr 17 och 18, finnes inskriften delvis translittererad och på nr 18 översatt till latin.

Samtliga träsnittsbilder återfinnas i J. Göransson, Bautil, Sthlm 1750, ehuru Rostocksamlingens numrering icke sammanfaller med Bautils. Rostocksamlingen innehåller följande runstensavbildningar: Bautil nr 1—3, 5—12, 14, 18, 20, 21, 24, 25, 27, 30—32, 35—47, 50, 51, 57—61, 65, 68, 71, 73, 93, 96—99, 101, 102, 105, 109, 115, 116, 166, 181, 200, 204, 206, 210, 212—215, 218, 222, 223, 226, 228, 230, 232, 233, 237, 238, 240, 278, 449—471, 473—495, 632, 722, 1 113, 1 116, 1 128, 1 133, 1 152.

Beträffande Rostocksamlingens proveniens har jag endast kunnat utröna, att densamma tidigare tillhört översten Adolph Fr. von Bassewitz, vilkens hela bibliotek med dess omfattande litteratur rörande skandinavisk forn-kunskap och historia genom testamentariskt förordnande 1740 till Ridderskapet i Mecklenburg sedermera införlivats med Rostocks universitetsbibliotek.

I K. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens bibliotek, Stockholm, förekommer en samling liknande runstenssnitt, 127 stycken. Dessa bilder ha exakt samma utseende som de rostockska. Flertalet, 118 stycken, äro sammanbundna i en pärm, medan 9 stycken ligga lösa i pärmen. Dessa lösa bilder visa heller inga spår av att ursprungligen ha varit inhäftade med de bundna. 7 av dem äro för övrigt dubletter till bundna blad. Vitterhetsakademiens bundna blad motsvara följande nummer i Bautil: 28, 29, 33, 34, 52, 55, 62—64, 66, 67, 69, 70, 72, 74, 77—89, 91, 94, 117, 119, 121, 122, 124—126, 128, 129, 136, 173, 192, 216, 219, 221, 239, 250, 256, 300—304, 307, 311—313, 315—333, 335—337, 345—348, 350—352, 497, 522, 533, 534, 536—539, 552—559, 571—580, 1 063, 1 065, 1 072, 1 074, 1 118, 1 121, 1 124, 1 129. Lösa blad utgöra följande nummer: 21, 126, 127, 345 (2 st.), 1 063, 1 065, 1 072, 1 074.

En jämförelse mellan de båda samlingarna visar omedelbart, att träsnitten med ett undantag utgöra olika runstensbilder, och att samlingarna sålunda komplettera varandra. Undantagsbilden, Bautil nr 21, återfinnes visserligen i båda samlingarna men förekommer i Vitterhetsakademiens exemplar endast som ett av de omskrivna, lösa bladen.

Vitterhetsakademiens träsnittsamling uppgives¹ härröra från dåvarande sekreteraren i Antikvitetsarkivet Johan Helin, som redan vid sitt tillträde 1725 av den nämnda befattningen umgicks med planen på ett fortsatt utgivande av Johan Peringskiölds Monumenta Uplandica och därvid påbörjat avtryckandet av de i Antikvitetsarkivet förvarade trästockar med runstensbilder, som tidigare skurits genom Johan Hadorphs och Peringskiölds försorg. Vissa omständigheter gjorde, att tryckningen icke fullföljdes. Som ett resultat av detta Helins arbete före tillkomsten av Bautil torde man alltså böra betrakta den serie av 250 olika runstensbilder, som tillsammans synes föreligga i de båda anförda samlingarna i respektive Vitterhetsakademien och Rostocks universitetsbibliotek.

Elisabeth Svärdröm

¹ Jfr H. Schück, Kgl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, dess förhistoria och historia, del IV, Sthlm 1935, s. 589.

LITTERATUR OCH KRITIK

OM BOPLASSFOLKETS GRAVSKICK

En kritikk og ett svar

I en avhandling i Fornvännen 1936¹ gir Arvid Serner mig det råd å revidere min preanimistiske opfatning av dødstroen hos boplassfolket i nordisk steinalder, fordi min teori bygger på en gravskikk som ikke kan påvises. I sin doktoravhandling² kommer Serner tilbake til mitt arbeide.³ Men her er den lette ironi erstattet med streng kritikk. Det heter nå at jeg har behandlet materialet »decidedly uncritically» (s. 7), og at mine undersøkelser »lose all significance with his using for his examination, either skeletons, not from the Older Stone Age, or fragments of skeletons» (s. 19). Da mitt arbeide utkom, var arkeologene enige om at en del av kjøkkenmøddingene inneholdt ganske simple graver som stammet fra boplassfolket. I de siste årene har en fornyet undelsøkelse av materialet⁴ for så vidt rokket enigheten som man for enkelt funds vedkommende har betvilet forekomsten av graver fra kjøkkenmøddingenes egen tid. Stillingen er imidlertid nå så vidt avklaret at en kan slå fast følgende: Virkelige graver foreligger sannsynligvis i følgende skjelett-

¹ A. Serner, Boplassfolkets begravningsskikk. Fornvännen 1936, s. 239.

² A. Serner, On »Dyss» Burial and Beliefs about the Dead during the Stone Age with special regard to South Scandinavia. Lund 1938.

³ G. Sverdrup, Fra gravskikker til dødstro i nordisk steinalder. Skr. utg. av det norsk vid. ak. i Oslo 1927.

⁴ Serner bygger særlig på O. Rydbeck's kritiske avh. i »Meddelanden» 1934, s. 34 ff., mens han ikke har gjort bruk av E. Floderus' utgravninger av jordgraver ved Västerbjärs i Gothen.